ZBIERKA ZÁKONOV
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Ročník 1991

Vyhlásené: 21. 3. 1991 Vyhlásená verzia v Zbierke zákonov Slovenskej republiky

Obsah tohto dokumentu má informatívny charakter.

87

ZÁKON

z 21. februára 1991

o mimosúdnych rehabilitáciách

Federálne zhromaždenie Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky
v snahe zmierniť následky niektorých majetkových a iných krívd, ku ktorým došlo v období rokov 1948 až 1989,
vedomé si, že tieto krivdy tým menej potom rôzne nespravodlivosti z období ešte vzdialenejších, včítane krívd na občanoch nemeckej a maďarskej národnosti, nemožno nikdy úplne napraviť,
chcejúc však potvrdiť svoju vôľu, aby k podobným krivdám už nikdy nedochádzalo,
uznieslo sa na tomto zákone:

PRVÁ ČASŤ
PREDMET ÚPRAVY

§ 1

(1) Zákon sa vzťahuje na zmiernenie následkov niektorých majetkových a iných krívd, ktoré vznikli občianskoprávnymi a pracovnoprávnymi úkonmi a správnymi aktami, urobenými v období od 25. februára 1948 do 1. januára 1990 (ďalej len „rozhodné obdobie“) v rozpore so zásadami demokratickej spoločnosti, rešpektujúcej práva občanov vyjadrené Chartou Organizácie Spojených národov, Všeobecnou deklaráciou ľudských práv a nadväzujúcimi medzinárodnými paktami o občianskych, politických, hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach.[1])

(2) Zákon tiež upravuje podmienky uplatňovania nárokov vyplývajúcich zo zrušených výrokov o treste prepadnutia majetku, prepadnutia veci alebo zhabania veci, ako aj spôsob náhrady a rozsah týchto nárokov.[2])

(3) Tento zákon sa nepoužije na zmiernenie krívd, ktoré sú predmetom úpravy osobitného zákona.[3])

(4) Tento zákon sa nepoužije na zmiernenie krívd, ktoré vznikli prevzatím poľnohospodárskej pôdy využívanej na poľnohospodársku výrobu, včítane súvisiacich obytných a hospodárskych budov, lesnej pôdy a vodných plôch.

(5) Tento zákon nemožno použiť pre prípady, keď majetok získali v čase neslobody osoby štátne nespoľahlivé alebo v dôsledku rasovej perzekúcie.

DRUHÁ ČASŤ
OBLASŤ OBČIANSKOPRÁVNYCH A SPRÁVNYCH VZŤAHOV

§ 2

(1) Zmiernenie následkov majetkových a iných krívd spôsobených občianskoprávnymi úkonmi, správnymi aktami alebo inými protiprávnymi postupmi, ku ktorým došlo v rozhodnom období, spočíva vo vydaní veci alebo v poskytnutí finančnej náhrady alebo v zrušení niektorých správnych aktov, prípadne v úpravách v oblasti sociálneho zabezpečenia,

a) ak je to v zákone výslovne ustanovené,

b) ak k nim došlo na základe ustanovení právnych predpisov, ktoré tento zákon zrušuje, alebo

c) ak bol dôsledkom politickej perzekúcie alebo postupu porušujúceho všeobecne uznávané ľudské práva a slobody.

(2) Politickou perzekúciou sa na účely tohto zákona rozumie postihnutie osôb, ktoré vzniklo

a) v priamej súvislosti s ich demokraticky motivovaným politickým a spoločenským konaním a občianskymi postojmi, alebo

b) ako dôsledok ich príslušnosti k určitej sociálnej, náboženskej, majetkovej alebo inej skupine alebo vrstve.

(3) Postupom porušujúcim všeobecne uznávané ľudské práva a slobody sa na účely tohto zákona rozumie také konanie, ktoré je v rozpore so zásadami uvedenými v § 1 ods. 1 zákona. V prípade, že k odňatiu vlastníckeho práva podľa predpisov o znárodnení z rokov 1945 až 1948 došlo v rozhodnom období bez toho, aby bola poskytnutá príslušná náhrada, vzniká osobám oprávneným podľa tohto zákona nárok, ktorý možno uplatniť podľa osobitného zákona.[4])

PRVÁ HLAVA
OBČIANSKOPRÁVNE VZŤAHY

§ 3
Oprávnené osoby

(1) Oprávnenou osobou je fyzická osoba, ktorej vec prešla do vlastníctva štátu v prípadoch uvedených v § 6 zákona, pokiaľ je štátnym občanom Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky a má trvalý pobyt na jej území.

(2) Ak osoba, ktorej vec prešla do vlastníctva štátu v prípadoch uvedených v § 6, zomrela pred uplynutím lehoty uvedenej v § 5 ods. 2, alebo ak bola pred uplynutím tejto lehoty vyhlásená za mŕtvu, sú oprávnenými osobami, pokiaľ sú štátnymi občanmi Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky a majú trvalý pobyt na jej území, fyzické osoby v tomto poradí:

a) dedič zo závetu, ktorý bol predložený pri dedičskom konaní, ktorý nadobudol celé dedičstvo,

b) dedič zo závetu, ktorý nadobudol časť dedičstva, ale iba v miere zodpovedajúcej jeho dedičskému podielu; to neplatí, ak dedičovi podľa závetu pripadli len jednotlivé veci alebo práva; ak bol dedič závetom ustanovený len k určitej časti veci, na ktorú sa vzťahuje povinnosť vydania podľa § 6, je oprávnený iba k tejto veci,

c) deti a manžel osoby, ktorej vec prešla do vlastníctva štátu v prípadoch uvedených v § 6, všetci rovným dielom; ak dieťa zomrelo pred uplynutím lehoty uvedenej v § 5 ods. 2, sú na jeho mieste oprávnenými osobami jeho potomci, a ak niektorý z nich zomrel, jeho deti,

d) rodičia osoby, ktorej vec prešla do vlastníctva štátu v prípadoch uvedených v § 6,

e) súrodenci osoby, ktorej vec prešla do vlastníctva štátu v prípadoch uvedených v § 6, a ak niektorý z nich zomrel, sú na jeho mieste oprávnené jeho deti.

(3) V prípadoch uvedených v § 6 ods. 1 písm. f) sú oprávnené osoby tam uvedené; ustanovenie odseku 2 písm. c) až e) platí obdobne.

§ 4
Povinné osoby

(1) Povinnými osobami sú štát alebo právnické osoby, ktoré ku dňu účinnosti tohto zákona vec držia, s výnimkou

a) podnikov so zahraničnou majetkovou účasťou a obchodných spoločností, ktorých spoločníkmi alebo účastníkmi sú výhradne fyzické osoby. Táto výnimka však neplatí, ak ide o veci nadobudnuté od právnických osôb po 1. októbri 1990,

b) cudzích štátov.

(2) Povinnými osobami sú tiež fyzické osoby, ktoré nadobudli vec od štátu, ktorý získal oprávnenie s ňou nakladať za okolností uvedených v § 6 zákona, a to v prípadoch, keď tieto osoby nadobudli vec buď v rozpore s vtedy platnými predpismi, alebo na základe protiprávneho zvýhodnenia osoby nadobúdateľa, ďalej aj osoby blízke týmto osobám, pokiaľ na ne tieto osoby vec previedli.

Vydanie veci

§ 5

(1) Povinná osoba vydá vec na písomnú výzvu oprávnenej osobe, ktorá preukáže svoj nárok na vydanie veci a uvedie spôsob jej prevzatia štátom. Ak ide o vydanie hnuteľnej veci, ak tiež preukáže, kde sa vec nachádza. Ak je oprávnených osôb viac a nárok na vydanie veci uplatnia v lehote podľa odseku 2 len niektoré z nich, vydá sa im celá vec.

(2) Na vydanie veci vyzve oprávnená osoba povinnú osobu do šiestich mesiacov odo dňa účinnosti tohto zákona, inak jej nárok zanikne.

(3) Povinná osoba uzavrie s oprávnenou osobou dohodu o vydaní veci a vec jej vydá najneskôr do tridsiatich dní po uplynutí lehoty uvedenej v odseku 2. Táto dohoda podlieha, pokiaľ ide o nehnuteľnosť, registrácii štátnym notárstvom, ktoré pritom postupuje obdobne ako pri registrácii zmluvy o prevode nehnuteľností.

(4) Ak povinná osoba nevyhovie výzve podľa odseku 2, môže oprávnená osoba uplatniť svoje nároky na súde v lehote jedného roka odo dňa účinnosti tohto zákona.

(5) Ak bola vec vydaná, môžu osoby, ktorých nároky uplatnené v lehote uvedenej v odseku 2 neboli uspokojené, tieto nároky uplatniť na súde voči osobám, ktorým sa vec vydala, do jedného roka odo dňa účinnosti tohto zákona.

(6) Notárske poplatky z návrhu na registráciu dohody podľa odseku 3 a správne poplatky súvisiace s vydaním nehnuteľnosti sa nevyrubujú.

§ 6

(1) Povinnosť vydať vec sa vzťahuje na tie prípady, keď v rozhodnom období vec prešla na štát

a) podľa § 453a Občianskeho zákonníka alebo podľa § 287a zákona č. 87/1950 Zb. v znení zákona č. 67/1952 Zb.,

b) na základe vyhlásenia a zmluvy o postúpení pohľadávok pre prípad vysťahovania (tzv. renunciačné vyhlásenie),

c) v prípadoch, keď občan zdržiavajúci sa v cudzine vec zanechal na území republiky,

d) zmluvou o darovaní nehnuteľnosti uzavretou darcom v tiesni,

e) v dražobnom konaní vykonanom skrátenou formou na úhradu pohľadávky štátu,

f) na základe súdneho rozhodnutia, ktorým sa vyhlásila za neplatnú zmluva o prevode majetku, ktorou občan pred odchodom do cudziny previedol vec na iného, ak dôvodom neplatnosti bolo opustenie republiky. V takom prípade je však oprávnenou osobou nadobúdateľ podľa uvedenej zmluvy, a to aj pokiaľ táto zmluva nenadobudla účinnosť,

g) na základe kúpnej zmluvy uzavretej v tiesni za nápadne nevýhodných podmienok,

h) na základe odmietnutia dedičstva v dedičskom konaní, urobeného v tiesni,

i) vyvlastnením za náhradu, pokiaľ vec existuje a nikdy neslúžila účelu, na ktorý bola vyvlastnená,

j) vyvlastnením bez vyplatenia náhrady,

k) znárodnením vykonaným v rozpore s vtedy platnými zákonnými predpismi.

(2) Povinnosť vydať vec sa vzťahuje aj na ďalšie prípady neuvedené v odseku 1, ktoré spadajú pod § 2 ods. 1 písm. c) zákona, ako aj na prípady, keď štát prevzal vec bez právneho dôvodu.

§ 7

(1) Vec sa vydá oprávnenej osobe v stave, v ktorom sa nachádzala ku dňu doručenia písomnej výzvy na vydanie veci povinnej osobe.

(2) Ak povinná osoba dojednala pred týmto dňom zmluvu o dodávke stavebných prác, o rekonštrukcii alebo o modernizácii vydávanej nehnuteľnosti, prípadne inú zmluvu týkajúcu sa tejto nehnuteľnosti, uzavrie sa dohoda o tom, či a v akom rozsahu preberá oprávnená osoba práva a záväzky z tejto zmluvy.

(3) Ak je vydávaná nehnuteľnosť oproti svojmu stavu v čase odňatia znehodnotená do tej miery, že ju nemožno užívať pre potreby bývania, výroby, obchodu alebo iných služieb bez okamžitej stavebnej úpravy, môže oprávnená osoba namiesto vydania nehnuteľnosti požadovať finančnú náhradu podľa § 13.

(4) Ak ide o nehnuteľnosť zhodnotenú tak, že jej cena určená ku dňu podania písomnej výzvy oprávnenou osobou podstatne prevyšuje cenu pôvodnej veci, je na vôli oprávnenej osoby, či bude požadovať finančnú náhradu podľa § 13 alebo či bude požadovať vydanie nehnuteľnosti. Pokiaľ bude trvať na vydaní nehnuteľnosti, oprávnená osoba nahradí povinnej osobe rozdiel medzi cenami uvedenými v predchádzajúcej vete. Obe ceny sa určia podľa cenových predpisov platných ku dňu účinnosti tohto zákona.

(5) Podľa odseku 4 sa postupuje aj v prípadoch, keď sa vec stala neoddeliteľnou súčasťou inej veci.

§ 8

(1) Stavby, ktoré zásadnou prestavbou stratili svoj pôvodný stavebno-technický charakter, sa nevydávajú.

(2) Povinná osoba je povinná vydať pozemok, na ktorom bola umiestnená zaniknutá stavba, pokiaľ nejde o prípad podľa odseku 3.

(3) Pozemok, na ktorom je umiestnená stavba, ktorá bola zriadená až po prevzatí pozemku štátom, sa nevydáva.

(4) Pozemok, ku ktorému bolo zriadené právo osobného užívania, sa oprávnenej osobe nevydáva.

(5) V prípadoch uvedených v odsekoch 1 až 4 patrí oprávnenej osobe finančná náhrada podľa § 13 zákona, pokiaľ jej nebola vec vydaná.

(6) Vec, ktorá je vyhlásená za národnú kultúrnu pamiatku, sa nevydá až do doby, keď Česká národná rada a Slovenská národná rada prijmú nový zákon o správe a ochrane kultúrnych pamiatok.

§ 9

(1) Povinná osoba je povinná s vecami až do ich vydania oprávnenej osobe nakladať so starostlivosťou riadneho hospodára; odo dňa účinnosti tohto zákona nemôže tieto veci, ich súčasti a príslušenstvo previesť do vlastníctva iného ani prenechať inému do užívania s výnimkou dohôd o odovzdaní a prevzatí bytu, uzavretých na podklade dohôd o výmene bytu. Také právne úkony sú neplatné.

(2) Právo na náhradu škody, ktorú povinná osoba spôsobí oprávnenej osobe porušením svojich povinností podľa odseku 1, zostáva ustanovením § 10 zákona nedotknuté.

§ 10

(1) Povinná osoba nemôže proti oprávnenej osobe uplatňovať žiadne finančné alebo iné nároky súvisiace s vydávanými vecami. Takisto oprávnená osoba, ktorej bola vec vydaná, nemôže proti povinnej osobe uplatňovať iné nároky súvisiace s vydávanou vecou, než sú uvedené v tomto zákone.

(2) Pokiaľ viazli na nehnuteľnosti ku dňu prevzatia štátom pohľadávky peňažných ústavov zabezpečené obmedzením prevodu nehnuteľnosti, vyporiadané podľa osobitných predpisov, uhradí oprávnená osoba sumu, ktorú štát takto vyrovnal.

(3) Pokiaľ viazlo na veci v čase jej vydania záložné právo a vec sa vydá, je povinná osoba povinná záväzok vyporiadať alebo inak zabezpečiť.

(4) Ak štát vyplatil za prevzatú vec kúpnu cenu alebo náhradu, je osoba, ktorej bola vec vydaná, povinná vyplatenú sumu vrátiť príslušnému orgánu štátnej správy. Ak oprávnená osoba požiada o finančnú náhradu za nevydanú vec, táto suma sa od náhrady odpočíta.

§ 11

Ak nehnuteľnosť vydá iná osoba než štát, vznikne tejto osobe nárok na vrátenie kúpnej ceny, ktorú zaplatila pri kúpe veci. Tento nárok sa musí uplatniť na príslušnom ústrednom orgáne štátnej správy republiky.

§ 12

(1) Dňom prevzatia nehnuteľnosti oprávnená osoba vstupuje do práv a záväzkov prenajímateľa, ktorý uzavrel dohodu o odovzdaní a prevzatí bytu alebo zmluvu o nájme nebytového priestoru v prevzatej nehnuteľnosti.

(2) Doterajším užívateľom bytov a nebytových priestorov vo vydávaných nehnuteľnostiach, ktoré slúžia pre

a) činnosť diplomatických a konzulárnych misií,

b) poskytovanie zdravotníckych a sociálnych služieb,

c) potreby školstva,

d) prevádzku kultúrnych zariadení,

e) pracovnú rehabilitáciu a zamestnanie zdravotne postihnutých osôb,

vzniká nárok voči oprávnenej osobe, ktorej bola nehnuteľnosť vydaná, na uzavretie dohody o užívaní bytov a nájme nebytových priestorov, ktoré sa spravujú ustanoveniami Občianskeho zákonníka, zákona o nájme a podnájme nebytových priestorov a súvisiacimi predpismi. Oprávnená osoba môže zmluvu vypovedať najskôr po uplynutí desiatich rokov odo dňa účinnosti tohto zákona. Tento záväzok oprávnenej osoby prechádza na všetkých ďalších vlastníkov v uvedenej dobe.

(3) Ak sa o výške nájomného a podmienkach jeho platenia nedohodne oprávnená osoba s užívateľom bytu alebo nebytových priestorov uvedených v odseku 2, rozhodne o výške nájomného príslušný orgán štátnej správy podľa všeobecne platných cenových predpisov.

(4) Užívateľ bytu alebo nebytových priestorov, ktorý v súlade so stavebnými predpismi vykonal na vlastné náklady úpravy, ktorými sa byt alebo nebytové priestory zhodnotili, má nárok na náhradu zhodnotenia, určenú podľa platných cenových predpisov, ak sa mu skončí právo ich užívania.

§ 13

(1) Finančná náhrada sa oprávnenej osobe poskytuje len za nehnuteľnosť, ktorú jej nemožno vydať, alebo ak táto osoba požiada o finančnú náhradu podľa § 7 ods. 3, 4 a 5 zákona.

(2) V prípade, že celý majetok občana, ktorého súčasťou nebola nehnuteľnosť, prevzal štát na základe súdneho rozhodnutia, ktoré bolo alebo bude zrušené podľa zákona č. 119/1990 Zb. o súdnej rehabilitácii v znení zákona č. 47/1991 Zb., prípadne na základe rozhodnutia, ktoré sa zrušuje podľa tohto zákona, prislúcha oprávnenej osobe náhrada vo výške 60 000 Kčs, ktorá sa vyplatí spôsobom uvedeným v odseku 5.

(3) Písomnú žiadosť o finančnú náhradu treba podať na príslušnom ústrednom orgáne štátnej správy republiky najneskôr v lehote jedného roka odo dňa účinnosti tohto zákona alebo v lehote jedného roka odo dňa, keď nadobudol právoplatnosť rozsudok, ktorým bol zamietnutý návrh na vydanie veci.

(4) Na žiadosť podľa odseku 3 poskytne ústredný orgán štátnej správy republiky oprávnenej osobe finančnú náhradu najneskôr do šiestich mesiacov od doručenia žiadosti.

(5) Finančná náhrada spočíva vo vyplatení hotovosti najviac vo výške 30 000 Kčs a vo vydaní cenných papierov, ktoré nemajú povahu štátneho dlhopisu. Výšku finančnej náhrady v hotovosti upraví vláda Českej republiky a vláda Slovenskej republiky svojím nariadením. Finančná náhrada podľa odseku 1 sa ustanovuje podľa cenových predpisov pre oceňovanie nehnuteľností ku dňu účinnosti tohto zákona.

(6) Ak oprávnená osoba nie je uvedená v § 3 ods. 1, vydá sa finančná náhrada osobe oprávnenej podľa § 3 ods. 2, a to iba v cenných papieroch, ktoré nemajú povahu štátneho dlhopisu.

DRUHÁ HLAVA
SPRÁVNE VZŤAHY

§ 14
Oprávnené osoby

(1) Oprávnenými osobami sú osoby uvedené v § 3 zákona, ktorých vec prešla do vlastníctva štátu spôsobom uvedeným v § 16 zákona.

(2) Oprávnenými osobami sú takisto fyzické osoby, ktorým spôsobili inú krivdu orgány štátnej správy, ktorých rozhodnutia sú podľa ustanovení § 16, 17 a 18 zrušené.

§ 15
Povinné osoby

Povinnými osobami sú štát alebo právnické osoby podľa § 4 ods. 1 a fyzické osoby podľa § 4 ods. 2, pokiaľ nadobudli vec od štátu, ktorý získal oprávnenie s vecou nakladať za okolností uvedených v § 16 ods. 1 zákona, a príslušné ústredné orgány štátnej správy republiky (§ 16 a § 17 ods. 2 zákona).

§ 16

(1) Zrušujú sa rozhodnutia, ktorými bol uložený podľa zákona č. 88/1950 Zb. trest prepadnutia majetku.

(2) Ak bola súčasťou majetku nehnuteľnosť, postupuje sa podľa ustanovení predchádzajúcich častí tohto zákona. Ak nebola súčasťou majetku nehnuteľnosť postupuje sa podľa § 13 ods. 2.

(3) Náhradu za väzbu a výkon trestu odňatia slobody presahujúce tri mesiace je v rozsahu a za podmienok ustanovených v § 23 zákona č. 119/1990 Zb. v znení zákona č. 47/1991 Zb. povinný poskytnúť príslušný ústredný orgán štátnej správy republiky.

§ 17

(1) Zrušujú sa rozhodnutia o zaradení do tábora nútených prác vyslovené podľa zákona č. 247/1948 Zb. o táboroch nútenej práce a zaradení do pracovného útvaru vyslovené podľa nariadenia Slovenskej národnej rady č. 7/1948 Zb. SNR o zriadení pracovných útvarov, ibaže by už predchádzajúce potrestania jasne ukazovali, že išlo o osobu sústavne páchajúcu majetkovú trestnú činnosť.

(2) Príslušný ústredný orgán štátnej správy republiky je povinný poskytnúť peňažnú náhradu za dobu strávenú v tábore nútených prác alebo v pracovnom útvare v rozsahu obdobne podľa zákona č. 119/1990 Zb. v znení zákona č. 47/1991 Zb.

§ 18

(1) Zrušujú sa povolávacie rozkazy, ktorými boli vojaci zaradení po dobu základnej vojenskej služby do pomocných technických práporov, vydané v rokoch 1950 až 1954, ako aj povolávacie rozkazy na výnimočné vojenské cvičenia k pomocným technickým práporom podľa § 39 zákona č. 92/1949 Zb. branný zákon.

(2) Zrušujú sa rozhodnutia, ktorými boli žiaci a študenti vylúčení zo štúdia na školách poskytujúcich stredné alebo vyššie vzdelanie a na vysokých školách, pokiaľ sa tak stalo v dôsledku

politickej perzekúcie alebo postupu porušujúceho všeobecne uznávané ľudské práva a slobody. Študijné rehabilitácie sa spravujú pokynom príslušného rezortného ministra.

TRETIA ČASŤ
OBLASŤ TRESTNOPRÁVNYCH VZŤAHOV

§ 19
Oprávnené osoby

(1) Oprávnenými osobami sú osoby rehabilitované podľa zákona č. 119/1990 Zb., ak spĺňajú podmienky uvedené v § 3 ods. 1 zákona, a v prípade ich úmrtia alebo vyhlásenia za mŕtveho osoby uvedené v § 3 ods. 2 zákona.

(2) Nároky uvedené v odseku 1 majú aj osoby, ktorým vznikol nárok na odškodnenie podľa § 27 ods. 1 písm. f) zákona č. 82/1968 Zb. o súdnej rehabilitácii, pokiaľ ide o nehnuteľné veci, ktoré im neboli vrátené.

§ 20

(1) Povinnými osobami sú právnické osoby podľa § 4 ods. 1 zákona, fyzické osoby podľa § 4 ods. 2 zákona, pokiaľ nadobudli vec od štátu, ktorý k nej získal oprávnenie súdnym rozhodnutím, a príslušný ústredný orgán štátnej správy republiky.

(2) Povinné osoby sú povinné vydať veci podľa ustanovení § 5, 7 až 12 zákona; ak to nie je možné, majú oprávnené osoby právo žiadať o poskytnutie náhrady podľa § 13 zákona.

(3) V prípadoch uplatňovania nároku na vydanie majetku vyplývajúceho zo zrušenia výroku o treste prepadnutia majetku, prepadnutia veci alebo zhabania veci, kde rozhodnutie o zrušení tohto výroku nadobudne právoplatnosť po účinnosti tohto zákona, začne plynúť lehota na uplatnenie nároku dňom, keď sa uvedený výrok stane právoplatným.

ŠTVRTÁ ČASŤ
OBLASŤ PRACOVNOPRÁVNYCH VZŤAHOV A VZŤAHOV SOCIÁLNEHO ZABEZPEČENIA

§ 21

(1) Za neplatný sa na účely tohto zákona považuje právny úkon, ktorým došlo v rozhodnom období ku skončeniu pracovného alebo služobného pomeru alebo členského pomeru k družstvu (ďalej len „pracovný vzťah“) z dôvodu politickej perzekúcie alebo postupu porušujúceho všeobecne uznávané ľudské práva a slobody (§ 2 ods. 2 a 3), najmä

a) ak jeho dôvod spočíva v odsúdení pre trestný čin (zločin, prečin, priestupok), ak súdne rozhodnutie bolo zrušené podľa druhého a tretieho oddielu zákona č. 119/1990 Zb. o súdnej rehabilitácii v znení zákona č. 47/1991 Zb. a trestné stíhanie bolo zastavené alebo obvinený bol v celom rozsahu zbavený viny;

b) ak sa urobil podľa zákonného opatrenia Predsedníctva Federálneho zhromaždenia č. 99/1969 Zb. o niektorých prechodných opatreniach potrebných na upevnenie a ochranu verejného poriadku;

c) ak bola daná výpoveď podľa § 46 ods. 1 Zákonníka práce č. 65/1965 Zb. v znení zákona č. 153/1969 Zb. preto, že pracovník narušil svojou činnosťou socialistický spoločenský poriadok a nemal preto dôveru potrebnú na zastávanie doterajšej funkcie alebo svojho doterajšieho pracovného miesta;

d) ak bol pracovný pomer okamžite zrušený podľa § 53 ods. 1 písm. c) Zákonníka práce č. 65/1965 Zb. v znení zákona č. 153/1969 Zb.;

e) dohoda o skončení pracovného vzťahu, ak ju pracovník uzavrel pod tlakom politickej perzekúcie alebo postupu porušujúceho všeobecne uznávané ľudské práva a slobody.

(2) Zrušujú sa súdne rozhodnutia, ktorými boli zamietnuté návrhy alebo schválené zmiery vo veciach určenia neplatnosti skončenia pracovného vzťahu v prípadoch uvedených v odseku 1.

§ 22

(1) Na žiadosť toho, ktorého pracovný vzťah sa skončil z dôvodov uvedených v § 21, vydá mu o tom osvedčenie organizácia, v ktorej bol v pracovnom vzťahu, alebo jej právny nástupca, a ak niet ani nástupcu, ústredný orgán, do ktorého pôsobnosti by organizácia, prípadne jej činnosť v čase podania žiadosti patrila (ďalej len „organizácia“). Ak ten, ktorého pracovný pomer takto skončil, nežije, môžu žiadosť podať jeho manžel alebo deti.

(2) Žiadosť podľa odseku 1 možno podať do šiestich mesiacov odo dňa účinnosti tohto zákona.

(3) Ak organizácia nevydá osvedčenie do troch mesiacov odo dňa, keď žiadosť dostala, môže osoba uvedená v odseku 1 podať do dvoch rokov odo dňa účinnosti tohto zákona súdu návrh na určenie, že dôvodom skončenia pracovného vzťahu boli okolnosti uvedené v § 21.

(4) Za osvedčenie podľa odseku 1 sa považuje aj osvedčenie alebo iný doklad vydaný organizáciou predo dňom účinnosti tohto zákona, ako aj súdne rozhodnutie, ak z nich vyplýva, že pracovný pomer sa skončil z dôvodov uvedených v § 21.

(5) O tom, že sa pracovný vzťah skončil z dôvodov uvedených v § 21, vydá osvedčenie na žiadosť (odseky 1 a 2)

a) u vojakov z povolania Federálne ministerstvo obrany;

b) u príslušníkov ozbrojených zborov Federálne ministerstvo vnútra alebo príslušné ústredné orgány štátnej správy republík;

c) u sudcov predseda Najvyššieho súdu Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky alebo príslušné ústredné orgány štátnej správy republík;

d) u prokurátorov generálny prokurátor Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky alebo generálni prokurátori republík;

e) u advokátov príslušná advokátska komora.
Ustanovenie odseku 3 platí obdobne.

(6) Neplatnosť právneho úkonu podľa § 21 neobnovuje skončený pracovný vzťah a nezakladá nárok na náhradu mzdy, náhradu škody ani na iné plnenia súvisiace s trvaním pracovného vzťahu.

(7) Ak ten, ktorého pracovný vzťah sa skončil z dôvodov uvedených v § 21, požiada do šiestich mesiacov odo dňa účinnosti tohto zákona, aby ho organizácia, ktorá bola účastníkom pracovného vzťahu, znova zamestnala, je táto organizácia povinná ho zamestnať na mieste zodpovedajúcom pracovnej zmluve platnej v čase skončenia pracovného vzťahu, pokiaľ spĺňa predpoklady a požiadavky pre výkon takej práce a organizácia má možnosť ho zamestnať.

§ 23

(1) Neplatné je rozhodnutie, ktorým orgán príslušný na vykonávanie sociálneho zabezpečenia umelcov rozhodol z dôvodov uvedených v § 2 ods. 2 a 3 zákona

a) o skončení účasti na sociálnom zabezpečení umelcov,

b) o tom, že sociálne zabezpečenie umelca nevzniká.

(2) O neplatnosti rozhodnutia podľa odseku 1 rozhoduje na návrh príslušný ústredný orgán štátnej správy republiky; posúdenie toho, kto sa v týchto prípadoch považuje za umelca, patrí do pôsobnosti príslušného ústredného orgánu štátnej správy republiky.

§ 24

(1) Ak je skončenie pracovného vzťahu neplatné podľa § 21 zákona alebo ak bola v konaní podľa § 22 zákona určená neplatnosť právneho úkonu, na ktorého základe sa skončil pracovný vzťah, považuje sa na účely dôchodkového zabezpečenia doba od skončenia tohto pracovného vzťahu do dňa vzniku nároku na starobný, invalidný alebo čiastočný invalidný dôchodok, najdlhšie však do dňa účinnosti tohto zákona, za dobu zamestnania.

(2) Ak je rozhodnutie príslušného orgánu podľa § 23 zákona neplatné, považuje sa na účely dôchodkového zabezpečenia doba odo dňa právoplatnosti tohto rozhodnutia do dňa vzniku nároku na starobný, invalidný alebo čiastočný invalidný dôchodok, najdlhšie však do 30. apríla 1990, za dobu zamestnania.

(3) Ak zamestnanie, ktoré bolo na účely dôchodkového zabezpečenia zaradené do I. (II.) pracovnej kategórie, sa skončilo z dôvodov v § 21 zákona alebo na základe neplatného právneho úkonu podľa § 22 zákona, hodnotí sa doba zamestnania uvedená v odseku 1 v I. (II.) pracovnej kategórii, najviac však v rozsahu potrebnom pre vznik nároku na dôchodok z I. (II.) pracovnej kategórie. Kategórie funkcií sa však hodnotia podľa odseku 1.

(4) Za účelom zmiernenia krívd spôsobených osobám uvedeným v § 18 ods. 1 zákona sa doba výkonu vojenskej služby včítane vojenského cvičenia v pomocných technických práporoch hodnotí na účely dôchodkového zabezpečenia ako dvojnásobná doba zamestnania, a to v tej kategórii, do ktorej bol výkon práce zaradený.

(5) Za účelom zmiernenia krívd spôsobených vylúčením zo štúdia študentov vysokých škôl sa doba ich vysokoškolského štúdia hodnotí na účely dôchodkového zabezpečenia tak, že sa rok štúdia včítane rokov predpísaných pre ukončenie tohto štúdia, ktoré nebolo možné z dôvodov vylúčenia absolvovať, započítava ako dva roky zamestnania.

(6) Priemerný mesačný zárobok pre výpočet dôchodkov sa u občanov, ktorým sa hodnotí doba zamestnania podľa odseku 1 alebo 2, zisťuje zo skutočne dosiahnutého zárobku v poslednom kalendárnom roku pred skončením zamestnania, zvýšeného o mzdový nárast v národnom hospodárstve za dobu pred vznikom nároku na dôchodok. Spôsob zvýšenia skutočne dosiahnutého zárobku ustanoví vláda Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky nariadením.

§ 25

Výpočet dôchodku alebo úprava jeho výšky podľa § 24 zákona sa vykoná len vtedy, ak je to pre občana výhodnejšie než podľa všeobecných predpisov dôchodkového zabezpečenia alebo ako podľa § 25 zákona č. 119/1990 Zb. v znení zákona č. 47/1991 Zb.

§ 26

Dôchodky priznané predo dňom účinnosti tohto zákona sa upravia podľa § 24 zákona na žiadosť; dôchodok sa pritom prepočíta podľa tých predpisov, podľa ktorých bol priznaný.

§ 27

Výška dôchodku podľa predchádzajúcich ustanovení sa upraví najskôr od splátky dôchodku patriaceho po dni účinnosti tohto zákona.

§ 28

Podľa § 24 až 27 zákona sa postupuje tiež pri výpočte alebo úprave výšky vdovských a sirotských dôchodkov.

§ 29

(1) Občanom, ktorí sú zúčastnení na rehabilitácii podľa zákona č. 119/1990 Zb. v znení zákona č. 47/1991 Zb., občanom, u ktorých bolo odsudzujúce súdne rozhodnutie pre trestné činy uvedené v § 2 zákona č. 119/1990 Zb. v znení zákona č. 47/1991 Zb. zrušené predo dňom jeho účinnosti, a občanom, ktorí sa zúčastnili na rehabilitácii podľa § 22 písm. c) zákona č. 82/1968 Zb. o súdnej rehabilitácii, patrí, s výnimkou nárokov v dôchodkovom zabezpečení,[5]) rovnaký rozsah výhod ako účastníkom odboja.[6])

(2) Občanom, ktorí boli zaradení do tábora nútených prác alebo pracovného útvaru rozhodnutím, ktoré sa zrušuje podľa § 17 zákona, sa priznávajú nároky uvedené v § 25 zákona č. 119/1990 Zb. v znení zákona č. 47/1991 Zb. Ustanovenie predchádzajúceho odseku pritom platí aj tu.

(3) Ustanovenia odsekov 1 a 2 sa použijú len v prípade občanov,

a) na ktorých bol vykonaný trest smrti,

b) ktorí zomreli vo väzbe, pri výkone trestu odňatia slobody, pri nezákonnom zbavení osobnej slobody podľa ustanovenia § 33 ods. 2 zákona č. 119/1990 Zb. v znení zákona č. 47/1991 Zb. alebo v tábore nútených prác alebo v pracovnom útvare,

c) ktorí vykonali väzbu alebo trest odňatia slobody aspoň v dĺžke 12 mesiacov,

d) ktorí boli zaradení v tábore nútených prác alebo v pracovnom útvare aspoň 12 mesiacov.

§ 30

Ak došlo k neplatnému ukončeniu služobného pomeru vojakov z povolania alebo príslušníkov ozbrojených zborov, posudzujú sa nároky na sociálne dávky vyplývajúce zo zákonov o služobných pomeroch týchto osôb, ako keby boli prepustené z reorganizačných dôvodov. Pre výšku týchto dávok sa zhodnocuje skutočne vykonaná doba služby a dosiahnutý zárobok (základ pre výpočet dávky). Podrobnosti ustanoví v odbore svojej pôsobnosti Federálne ministerstvo obrany, Federálne ministerstvo vnútra a príslušné ústredné orgány štátnej správy republík.

PIATA ČASŤ
SPOLOČNÉ A ZÁVEREČNÉ USTANOVENIA

§ 31

Proti rozhodnutiam, opatreniam a iným aktom, ktoré boli vydané v rozhodnom období v rozpore so zákonmi a inými právnymi predpismi a ktoré smerovali k politickej perzekúcii alebo ku zvýhodneniu z politických dôvodov, môže prokurátor podať protest[7]) do 31. decembra 1992.

§ 32

Zmiernenie niektorých majetkových a iných krívd, ktoré vznikli v dôsledku platnosti alebo osobitného použitia niektorých právnych predpisov alebo na základe iných dôvodov len na území Slovenskej republiky, upraví Slovenská národná rada osobitným zákonom.

§ 33

(1) Zrušuje sa § 453a Občianskeho zákonníka č. 40/1964 Zb. v znení zákona č. 131/1982 Zb., ktorým sa mení a dopĺňa Občiansky zákonník a upravujú niektoré ďalšie majetkové vzťahy.

(2) § 390 ods. 2 Občianskeho zákonníka znie:

„(2) O užívaní bytu v rodinnom domčeku prenechanom na bývanie inému občanovi platia primerane ustanovenia § 155 až 189, s výnimkou ustanovení § 159 a 188 a ustanovení o družstevných bytoch.“.

(3) § 493 ods. 1 Občianskeho zákonníka znie:

„(1) O užívaní bytu v dome v súkromnom vlastníctve prenechanom na bývanie inému občanovi platia primerane ustanovenia § 155 až 189, s výnimkou ustanovení § 159 a 188 a ustanovení o družstevných bytoch.“.

(4) Zrušuje sa vyhláška ministra financií č. 117/1955 U. l., ktorou sa vyhlasujú niektoré opatrenia ministra financií o individuálnom dôchodkovom pripoistení. Federálne ministerstvo financií sa splnomocňuje všeobecne záväzným právnym predpisom upraviť spôsob náhrady osobám, ktorým boli nároky skrátené podľa tejto vyhlášky.

§ 34

Ak niet oprávnenej osoby alebo ak žiadna z oprávnených osôb neuplatní nárok na vydanie veci v lehote ustanovenej v § 5 ods. 2, stáva sa oprávnenou osobou štát, ktorý uplatní toto svoje právo najneskôr do 18 mesiacov odo dňa účinnosti tohto zákona. Postup pri uplatnení nároku štátu ustanovia osobitným predpisom príslušné orgány republík.

§ 35

Tento zákon nadobúda účinnosť 1. aprílom 1991.

Havel v. r.

Dubček v. r.

Čalfa v. r.

1) Vyhláška ministra zahraničných vecí č. 120/1976 Zb. o Medzinárodnom pakte o občianskych a politických právach a Medzinárodnom pakte o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach.

2) § 23 ods. 2 zákona č. 119/1990 Zb. o súdnej rehabilitácii v znení zákona č. 47/1991 Zb. Zákon č. 82/1968 Zb. v znení zákona č. 70/1970 Zb.

3) Napr. zákon č. 298/1990 Zb. o úprave niektorých majetkových vzťahov rehoľných rádov a kongregácií a arcibiskupstva olomouckého, zákon č. 403/1990 Zb. o zmiernení následkov niektorých majetkových krívd v znení zákona č. 458/1990 Zb.

4) Zákon č. 92/1991 Zb. o prevode majetku štátu na iné osoby.

5) Dôchodkové nároky sú upravené v § 25 zákona č. 119/1990 Zb. v znení zákona č. 47/1991 Zb.

6) § 59 zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení.

7) § 15 zákona č. 60/1965 Zb. o prokuratúre v znení neskorších predpisov.

Vydavateľ Zbierky zákonov Slovenskej republiky, správca obsahu a prevádzkovateľ právneho a informačného portálu Slov-Lex dostupného na webovom sídle www.slov-lex.sk je
Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, Župné námestie 13, 813 11 Bratislava,
tel.: 02 888 91 137, fax: 02/52442853, e-mail: helpdesk@slov-lex.sk.